

FOCUS THEMA

De bestuurlijke maatregel als bondgenoot bij handhaving natuur

Houtwallen, knotwilgen, hoogstambomen, hagen, poelen, ... typeren ons traditioneel landschap. Ze geven onder andere rust, schoonheid, regelen de waterhuishouding en leveren een rijkelijke bijdrage aan de biodiversiteit. De laatste jaren gaan veel kleine landschapselementen echter letterlijk voor de bijl.

Stilletjes verandert het landschap

Stilletjes verandert het landschap van West-Vlaanderen. Meer dan 24 kilometer, 24.222 meter aan hagen, houtkanten, knotwilgen, ... werden verwijderd in 2015-2016, over heel Vlaanderen. Dit meldt ons het handhavingsrapport van het Agentschap Natuur en Bos (ANB). Maar dit is slechts een topje van de ijsberg. Het gaat hier immers over de vastgestelde overtredingen. Er verdwijnt dus aanzienlijk meer. Voor West-Vlaanderen bestaan er geen aparte cijfers.

Het Agentschap Natuur en Bos hanteert de volgende definitie: 'Kleine landschapselementen zijn de lijn- of puntvormige elementen waarvan het uitzicht, de structuur of de aard deel uitmaken van de natuur. Deze elementen kunnen het resultaat zijn van menselijk handelen.' Kleine Landschapselementen (KLE) kunnen dus houtkanten, hagen, struwelen, poeltjes, veedrinkplaatsen, maar ook dijken en holle wegen zijn.

Eertijds zorgden kleine landschapselementen onder andere voor hout om te warmen of voor plaagbestrijding of afspanning van weiden. Poelen leverden water aan de weidekoeien, maar ook ruimte voor kikkers en salamanders. Rietkragen zorgden dan weer voor dakbedekking, veevoeder en vlechtmateriaal, maar ongeweten zorgden ze er ook voor dat nitraten uit het water werden gefilterd en boden ze bescherming voor heel wat vogels en vissen. Het boerenlandschap was nog versnipperd, maar de hagen boden een autostrade voor beestjes die zorgden voor plaagbestrijding en bestuiving en tegelijk, dat er geen aarde van de heuvels stroomde en water de tijd had om de bodem in te dringen.

Met het verwijderen van deze kleine landschapselementen, verdwijnen ook deze ecosysteem-

diensten: diensten die door het hele systeem aan de mens worden geleverd.

Machteloos toezien op de teloorgang van het landschap?

Natuur- en landschapsminnende mensen en verenigingen zien het verdwijnen van wat eeuwenlang ons landschap typeerde met een gevoel van machteloosheid aan.

Er bestaat wel wetgeving die regelt dat houtwallen niet zomaar gekapt mogen worden en poelen niet zomaar gedempt. En voor het verwijderen van kleine landschapselementen moet een vergunning worden aangevraagd. Meestal bij de gemeente. Zij wint hiervoor in vele gevallen advies in bij ANB. Maar omwille van besparingsmaatregelen en herschikken van prioriteiten, maakt ANB geen inschatting meer van de impact op natuurwaarden in agrarisch gebied. Maar de principes van stand-still en zorgplicht blijven in principe overeind.

Vaak verdwijnen kleine landschapselementen ook stilzwijgend zonder vergunning. Dan is er sprake van een milieudelict. Of daar een sanctie op volgt of niet, staat of valt met handhaving, het sluitstuk van het beleid. Zonder handhaving blijft niet-naleving van de wet problematisch. En juist op dat vlak loopt het in de praktijk niet zo vlot. Natuurliefhebbers en -verenigingen hebben de ervaring dat klacht indienen tegen of proberen verhinderen van kappingen en dempingen weinig oplevert. Toch zijn er de laatste jaren een paar nieuwe maatregelen ingesteld die hoopgevend zijn voor een betere bescherming van kleine landschapselementen, bedreigde fauna en flora enz...

Natuurinspectie houdt toezicht, ook buiten natuurgebieden

De natuurinspectie werd in 2007 opgericht met handhaving als kerntaak. Natuurinspecteurs mogen toezicht houden buiten de terreinen van het Agentschap natuur en Bos (ANB) en overall opsporingen verrichten. Natuurinspecteurs zijn zowel gewestelijk toezichthouder als gewestelijk milieu-opsporingsambtenaar (officier van de gerechtelijke politie) en specialist van handhaving van milieubeheerregeling. Deze milieubeheerregeling gaat over het natuurdecreet (o.a. het soortendecreet, de wetten omtrent vogelvangst, vegetatiewijzigingen...), het bosdecreet, het jachtdecreet en de wet op de riviervisserij. Daarnaast ook het materialendecreet (in ruimtelijk kwetsbare gebieden), de CITES-wet (binnenlandse handel in bedreigde soorten), het pesticidendecreet, het mestdecreet, het Nagoya-protocol (genetische biodiversiteit tussen landen onderling) en de uitvoeringsbesluiten van al deze decreten. Momenteel zijn er slechts 28 natuurinspecteurs voor heel Vlaanderen aan het werk.

In 2008 kwam er het milieuhandhavingsdecreet. Dit decreet bundelde alle handhavingsinstrumenten en strafbepalingen. Er ontstonden gespecialiseerde parketten.

Er zijn momenteel ook nog 85 boswachters aan het werk, maar hun aantal daalt gestaag. Bovendien hebben boswachters tegenwoordig veel beheertaken. Dit zorgt er voor dat handhavende taken in gewicht afnemen in hun takenpakket. Boswachters kunnen ook enkel toezicht houden op terreinen in beheer van ANB.

Proces Verbaal versus bestuurlijke maatregel

Wanneer er sprake is van een nietnaleving van een milieu- of natuurwet, kan men een **proces-verbaal** (PV) laten opmaken, die naar het parket gaat. Het parket kan vervolgens kiezen of ze het PV doorstuurt naar de afdeling milieuhandhaving (AMMC) of seponereert. Wanneer het PV wordt vervolgd, krijgt men een strafrechtelijke sanctie of boete.

In de plaats van een PV, kan men na melding ook een **verslag van vaststelling** laten opmaken door een toezichthouder. Dergelijke verslagen worden altijd doorgestuurd naar de afdeling milieuhandhaving (AMMC). Vervolgens komt de milieu-inbreuk dan op lijst van de Vlaamse regering. De seponeringsgraad is daardoor veel lager en deze procedure leidt dan ook in bijna alle gevallen tot vervolgen en sanctioneren. Deze zogenaamde bestuurlijke maatregel is geen strafrechtelijke sanctie, maar een instrument dat er op gericht is het leefmilieu te herstellen. Het niet uitvoeren van de maatregel kan sinds 2014 ook leiden tot dwangsommen. De milieu-inbreuk moet wel door een bevoegde persoon, dus een toezicht-

houder, worden vastgesteld.

De **bestuurlijke maatregel** is een krachtig handhavingsmiddel, die kan leiden tot een regularisatiebevel: men moet de inbreuk beëindigen, de gevolgen herstellen en herhaling voorkomen. Het kan ook leiden tot een stakingsbevel: de overtreder moet de activiteiten stopzetten of een dwangsom betalen. Ook een bestuurlijke aanmaning is een mogelijkheid en niet vrijblijvend: men dient de inbreuk te herstellen tegen bepaalde tijd en een dwangsom betalen als men dit niet tijdig doet. Nog een bijkomend voordeel van deze bestuurlijke maatregel is de korte doorlooptijd. Wie niet akkoord gaat, kan in beroep gaan bij de bevoegdeminister.

Bestuurlijke maatregelen zijn al opgelegd geworden bv. bij vogelvangst in tuinen, vergiften van vossen, fuiken uitzetten voor palingvangst, scheuren van kustpoldergraslanden,...

© Stads- en Land-schap 't West-Vlaams hart

De invoering van de bestuurlijke maatregel heeft al tot een spectaculaire stijging van de vervolgingsgraad geleid. Vandaag de dag is de vervolgingsgraad van de gemelde overtredingen 90%. Een forse toename t.o.v. vroeger toen een proces-verbaal vaak geklasseerd werd.

Natuurverenigingen kunnen vragen een bestuurlijke maatregel op te leggen

Belanghebbende derden, zoals natuurverenigingen, kunnen vragen een bestuurlijke maatregel op te leggen. De natuur- of milieuvereniging moet dan wel al minstens 3 jaar een vzw zijn en in haar statuten aangeven dat ze werkzaam is binnen het gebied waar de milieu-inbreuk zich afspeelde.

Een bestuurlijke maatregel aanvragen kan door een aangetekend schrijven naar bevoegde personen (toezichthouder, gouverneur of burgemeester). Als een verzoek wordt gericht aan een persoon of instantie die niet bevoegd is om

obestuurlijke maatregelen op te leggen of aan een instantie, dan wordt deze zo spoedig mogelijk doorgestuurd aan de juiste persoon of instantie.

Het verzoek moet de volgende gegevens bevatten: naam en adres, aard van het verzoek met een toelichting van het milieumisdrijf, een indicatie van de geschonden regelgeving waarop het verzoek steunt, de wijze waarop de organisatie rechtstreeks nadeel ondervindt door het beweerd milieumisdrijf, dan wel een belang heeft bij de beteugeling ervan, dehandtekening en een inventaris van de eventueel bijgevoegde stukken.

Het is zeer belangrijk dat dergelijk verzoek voor het opleggen van een bestuurlijke maatregel voldoende gemotiveerd en onderbouwd is om aannemelijk te maken dat de milieuregelgeving geschonden werd. De vereniging die het verzoek indiende krijgt zo spoedig mogelijk -en in elk geval binnen een termijn van maximum 45 dagen na de ontvangst van het verzoek- een gemotiveerd antwoord over de beslissing. Als dit antwoord niet

© Peter Hanson

voldoet, kan in beroep gegaan worden bij de bevoegde Vlaamse minister.

In de periode 2011- 2016 werden er 910 bestuurlijke maatregelen gevorderd over onder andere ontbossing, vegetatie, kleine landschapselementen, vogels en verboden tuigen. Dit is nog relatief weinig omdat de mogelijkheid nog te onbekend is. Hoe vertrouwd de maatregel hoe meer verzoeken er worden verwacht. En daar kunnen ook natuur- en milieuverenigingen aan bijdragen.

Bronnen :

Handhavingsrapport 2015-2016 :

<https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/natuurinspectie/handhavingsrapport>

Wetgeving & vergunningen:

<https://www.natuurenbos.be/wetgeving>
<https://www.natuurenbos.be/natuurwijzigen/verboden>
<https://www.natuurenbos.be/natuurwijzigen/omgevingsvergunning>

Artikel tijdschrift West-Vlaamse Milieufederatie voorjaar 2018 :

https://issuu.com/wmfkoepel/docs/tijdschrift_lente_2018

Toelichting voor de West-Vlaamse natuur- en milieuverenigingen door Sven Vrielynck, Celhoofd Natuurinspectie West- & Oost-Vlaanderen bij de infosessie handhaving en natuur van de West-Vlaamse Milieufederatie i.s.m. Natuurpunt Midden West-Vlaanderen op 29.11.2018 te Torhout